

Het archeologisch onderzoek van de kapel Onze-Lieve-Vrouw van Zeven
Weeën te Vreren (Tongeren)

Opdrachtgever: Kerkfabriek Sint-Medarus

December 2008 - januari 2009

Caroline Vandegehuchte (bouwhistorica)

Charlotte Fexer (kunsthistorica)

Maarten Smeets (archeoloog)

Vergunningsnummer: 2008/300

Datum aanvraag: 3 december 2008

Naam aanvrager: Maarten Smeets

Naam site: Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën te Vreren (VR-08-OLV7W)

INHOUDSTAFEL

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1: Inleiding	p. 2
Hoofdstuk 2: Het archeologisch onderzoek	p. 4
Hoofdstuk 3: Besluit	p. 6
Bijlagen	
Bijlage 1: Fotoinventaris	p. 7
Bijlage 2: Vondsteninventaris	p. 9
Bijlage 3: Opgravingsplan	p. 10

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

De kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën werd, volgens een bouwopschrift op de sluitsteen van het portaal, in 1669 gebouwd door Walter de Slys-Franson, heer van Vreren, Heur en Wihogne.

Bijkomend bouwhistorisch onderzoek van de kapel is nooit uitgevoerd, maar vermoedelijk zijn er in de loop der jaren weinig aanpassingen gebeurd. In het begin van de 20ste eeuw heeft al een restauratie plaatsgevonden. Bij deze restauratie werd de toenmalige vloer ook uitgebroken en vervangen door een nieuwe, iets hoger gelegen vloer. Bij het uitgraven van de kapel werd onder het huidige loopniveau nog een pleisterlaag waargenomen. Op deze pleisterlaag was in zwarte verf een plint geschilderd.

Naar aanleiding van de restauratie van de kapel Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën te Vreren (Tongeren) zou de vloer uitgebroken worden en diende een uitgraving te gebeuren van

35 cm. Eventuele archeologische resten zouden hierbij verloren gaan en daarom legde het Agentschap R-O Vlaanderen, Onroerend Erfgoed een archeologisch onderzoek op. De uitvoering van dit onderzoek werd door de kerkfabriek Sint-Medarus (opdrachtgever), architect Michel Janssen en Building NV (hoofdaannemer) aan Studiebureau Monumentenzorg bvba toevertrouwd, dat hiervoor een opgravingsvergunning aanvraag en bekwam (dossier 2008/300).

HOOFDSTUK 2 HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

Het verwijderen van de tegelvloer en het zandbed, dat slechts 1 à 2 cm dik was, werd uitgevoerd door Building NV. In overleg werd beslist om de verdere uitdiepingen te laten gebeuren door Studiebureau Monumentenzorg bvba.

Na een eerste opkuis, waarbij zes munten (vier 19de en twee 20ste eeuws) werden aangetroffen, werden geen sporen waargenomen en daarom werd beslist om te verdiepen tot op het gewenste niveau, 35 cm onder de oorspronkelijke vloer. Overal bevond zich een lichtbruine leemgrond met daarin inclusies van steenkool, kalkmortel en baksteenfragmenten. Het betrof hier niet de natuurlijke bodem, maar grond die ten tijde van de vorige restauratie moet zijn aangebracht. Deze grond liep immers door tot tegen de oudere, lagere pleisterlaag en er zijn ook nergens sporen van een insteek van de funderingen van de kapel te zien.

Er werd slechts één archeologisch spoor waargenomen, het altaarfundament. Het betreft hier een ongeveer rechthoekige constructie waarvan de onderste laag opgetrokken is in recuperatiemateriaal of bouwafval van mergel. Daarbovenop liggen twee baksteenlagen (formaat 23 x 11 x 5 cm, geelbruine kalkmortel met veel kalkknollen), met een opvulmetselwerk in baksteen en een beetje mergel en silex.

De onderste laag mergelblokken is het originele 17de eeuwse fundament. Naar aanleiding van de aanleg van de huidige vloer (in het begin van de 20ste eeuw) zijn de twee baksteenlagen aangebracht, aangezien de vloer toen ook verhoogd werd.

HOOFDSTUK 3: BESLUIT

De kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën te Vreren werd in 1669 gebouwd. Binnen de limieten van het onderzoek werden geen sporen van een oudere kapel waargenomen. In de loop der jaren gebeurde er ook zeer weinig ingrijpends aan de structuur en de ondergrond van de kapel.

Naast de muren van de kapel werd enkel het fundament van het monumentale altaar teruggevonden. In de 17de eeuw werd dit opgetrokken uit recuperatiemateriaal of bouwafval.

In het begin van de 20ste eeuw onderging de kapel een eerste restauratie en bij die gelegenheid werd de vloer van de kapel verhoogd. Er zijn onder het huidige vloerniveau immers resten van een pleisterlaag met een beschilderde plint vrijgekomen. Ten gevolge van de verhoging van het vloerniveau werd ook het altaarfundament verhoogd met twee lagen baksteen.

Buiten het altaarfundament zijn geen andere archeologische resten aangetroffen. Indien mogelijk dient ernaar gestreefd te worden om ten minste het aanwezige archeologische relict (altaarfundament) in situ te bewaren.

Mocht omwille van de minimale dikte van de betonplaat dit niet mogelijk zijn, kan overwogen worden enkel de baksteenlagen te verwijderen zodat toch nog het 17de eeuwse fundament bewaard blijft.

In beide gevallen dienen de archeologische resten met een beschermende geotextiel en een 5 à 10 cm dikke laag gestabiliseerd zand afgedekt te worden, alvorens de betonplaat te gieten.

BIJLAGE 1: FOTOINVENTARIS

Foto 01 VR-08-OLV7W t.e.m. foto 14 VR-08-OLV7W: algemene zichten op het vrijgelegde vlak.

Foto 15 VR-08-OLV7W t.e.m. foto 18 VR-08-OLV7W: pleisterlaag met geschilderde plint, onder het huidige vloerniveau.

Foto 19 VR-08-OLV7W t.e.m. foto 23 VR-08-OLV7W: algemene zichten op het vrijgelegde vlak.

Foto 24 VR-08-OLV7W t.e.m. foto 32 VR-08-OLV7W: altaarfundament.

BIJLAGE 2: VONDSTENINVENTARIS

VR-08-OLV7W-01: Munt. 2 centiem koper, Leopold I, 1835. Losse vondst.

VR-08-OLV7W-02: Munt. 2 centiem koper, Leopold I, 1846. Losse vondst.

VR-08-OLV7W-03: Munt. 2 centiem koper, Leopold I, 1849. Losse vondst.

VR-08-OLV7W-04: Munt. 2 centiem koper, Leopold II, 1874. Losse vondst.

VR-08-OLV7W-05: Munt. 5 frank koper-nikkel, type Ceres, Prins Karel, 1949. Losse vondst.

VR-08-OLV7W-06: Munt. 1 frank staal, Albert II, 1997. Losse vonst.

BIJLAGE 3: OPGRAVINGSPLAN